

על לא תשא (כ"ח) ואינו כן דוודאי ברכת מזונות פוטר מן התורה אפילו פת דהא זיין (ט"ז סק"ו) וגם ברכת על המחיה פוטר מן התורה לכמה פוסקים שמן התורה א"צ רק ברכה אחת אמנם לענ"ד נראה דא"צ לומר מטעם ספיקא דרבנן אלא שמעיקר הדין כן הוא אלא שהפוסקים מחולקים בפירושא דפת הנאה בכיסנים אבל לדינא אין חולקים זה על זה והרי הרמב"ם כלל כמעט כולם כמ"ש (ומ"ש המג"א בסק"ח הוי חומרא בלי טעם כלל והעיקר כהט"ז) :

כד ולפ"ז כל הקיבלא"ך שלנו הן שנלושין בבצים וקורין אותן אייע"ר קיבלא"ך והן שנלושין בחלב או בחמאה שקורין פוטע"ר קוכי"ן וכן העיגולים שקורין אייע"ר ביגי"ל כשיש בהם הרבה בצים או הרבה חלב או הרבה חמאה אף שיש בהם גם מים אינם בהמוציא ואין הולכין בהם אחר רוב ומיעוט דידוע דאף אם בכמותם מעטים מן המים מ"מ באיכותם הם הרבה כפי טבע של כל דבר שמן שיש לו התפשטות גדולה והעיקר אם למראית העין ניכר שאין זה פת סתם והכל רואין שהוא פת בצים או פת חמאה או פת חלב או פת של שמן כמו שיש אופי"ן על קמח שנלוש בשמן פשוט שקורין פאצאנאסנ"א מאסל"א (ורוב ומיעוט שהוזכר נעניין זה היינו ע"ד זה ¹²³⁴⁵⁶⁷ ודו"ק) :

כה והרי לפירושו של רב האי גאון הוי פת הנאה בכיסנין גלוש במים בלבד ובלא תבלין אלא שעריכתו אינו כסתם לחם שהוא יבש מאד ובטעם זה בלבד אין עליו ברכת המוציא והטעם כמ"ש הלבוש בסעיף ו' וז"ל דלא קבעו חכמים המוציא וג' ברכות אפילו בכזית אלא בלחם שדרך רוב בני אדם לקבוע עליו סעודתו דהיינו עיסה שנלושה במים לבד והקמח ומים עיקר ונאפת כדרכה בלא שינוי וטפלת שהוא החשוב כפי כל וקובע ברכה לעצמו מחמת חשיבותו אבל כל שנעשה בה שינוי שאין דרך רוב בני אדם לעשות כמותה ולקבוע עליו לא חיובוהו לברך המוציא וג' ברכות אא"כ אבל מהן שיעור שדרך בני אדם לקבוע עליו עכ"ל (וכזה יתורנו כמה דקדוקים נעניין זה ודו"ק) :

כז ודע שבימי ילדותי בהיותי במדינת רייסין נתפשט שם אצל האופים שמבשלים גרויפי"ן של שעורים במים ומסננין את המים ולשין במים אלו עיסה ואופין מהן גלוסקאות ומברכין עליהן מזונות ועל המחיה ואמרו שכן הורה להם אחד מגדולי הדור בדור הקודם ומעמו נראה פשוט ע"פ מאי דאמרינן בברכות (ל"ט') דמיא דשלקי כשלקי לעניין ברכה ומטילא דיש על זה דין מי פירות ואע"ג שהרא"ש כתב מצד דעיקר בישולם לצורך הירקות והכא עיקר בישולם של השעורים מפני המים מ"מ הא כתב הרא"ש דאפילו אם בישל הירקות לצורך מימיהם כיון

שכל העולם מבשלין אותן לאכילה לא נשתנית ברכת המים בשביל זה עכ"ל (הוכח נמנ"א סי' ר"ה סק"ו) והכא השעורים כל העולם מבשלין אותן לאכילה ולא דמי לפירות שבשלין במים דנתבאר בסו"ר"ב דמברך שהכל דהתם הטעם מפני שאין דרך לבשולם כמבואר שם אבל גרויפי"ן הם רק לבישול ולא לעניין אחר ומ"מ אין מזה ראייה ברורה דיש לכל הדברים על זה דין מי פירות ולכן אני רגיל לומר להם שקשה לסמוך על זה לבד ויש להוסיף על זה קצת שמן או חלב או חמאה שלכל הפחות המועם יטעום טעם שמן או טעם חלב וחמאה :

כז עוד ראיתי באיזה מקומות שלשין במי חלב שקורין סראוועטק"א ומברכין עליהן מזונות ועל המחיה וחושבין זה למי פירות ונראה שיש ראייה לזה מהא דתנן במכשירין (פ"ו מ"ה) מי חלב הרי הן כחלב ופירשו דזהו הנפרש מן הגבינה כשמעמידים החלב ע"ש ואע"ג דבחולין (ק"ד') אמר ר"ל לא שנו אלא להכשיר את הזרעים אבל לעניין בישול בב"ח אינן כחלב ע"ש מ"מ הא בע"כ גם שם אין הפירוש שאינו כחלב אלא כמים דא"כ מה שייך בהכשר זרעים אם הוא כחלב או אינו כחלב דאם אינו כחלב אלא כמים פשיטא דמכשיר דעיקר הכשר במים כתיב וכי יותן מים על זרע אלא וודאי דאינו כחלב אלא כמי פירות או כפירשא בעלמא מיהו עכ"פ לעניין המוציא אינו כמים (וגם נלח זה מללן לדמות לבישול ככ"ח נדמה להכשר זרעים דהא מדרכנן הוא וזע"ג דגם לעניין נדרים אינו כחלב כמ"ש ביו"ד סי' רי"ז והו משום דננדריס הלך אחר לשון בני אדם וראיה דאם קורין על שם חלב חסור כמ"ש הרמ"א ע"ש ודו"ק) :

כח אמרינן בנמ' (מ"ג') לחמניות אי קבע סעודתא עלייהו מברך המוציא ואם לאו במ"מ ופירש"י לחמניות אובליא"ש בלע"ז ואין ידוע לנו מה זה והתוס' הקשו דאובליא"ש הוא לחם גמור ופירשו דזהו נילי"ש וכ"כ הרא"ש ע"ש וגם זה אינו ידוע לנו אך מדברי רבינו הב"י בסעיף ח' מבואר דנלוש במים ושל רש"י בלילתו עבה ושל תוס' בלילתו רכה וז"ל רבינו הב"י לחמניות אותן שבלילתן עבה שקוהין אובליא"ש לחם גמור הוא ומברך עליו המוציא וברהמ"ז ואתן שבלילתן רכה ודקין מאד שקורין ניבלא"ש מברך עליהם במ"מ וברכה מעין שלש ואם קבע סעודתא עלייהו מברך המוציא וברהמ"ז עכ"ל :

כט והנה גם על פת הנאה בכיסנין פירש"י פת שנלושה עם תבלין והוא כעין אובליא"ש שלנו כמ"ש בסעיף י"ט ולמה לא הקשו שם התוס' אמנם האמת דאובליא"ש לא נקרא על שם התבלין אלא על שם אופן הערכתו וגלגולו דהיינו שמגלגלין אותו עד

עד שהוא דק הרבה ופת של תבלין עשוי ג"כ באופן זה וזהו שכתב רש"י כעין אובליאו"ש כלומר שהערכתו כעין אובליאו"ש שלנו וס"ל לרש"י דכיון דהערכתו משונה אינו בכלל פת סתם וזהו כעין פ"י רב האי גאון בפת הבאה בכיסנין שבארנו שם ואולי שהאובליאו"ש קשה ג"כ והוא ממש פירושו של הגאון והתוס' והרא"ש לא ס"ל כן וראיתי מי שכתב שדברי רבינו הב"י שבסעיף ח' סותרים דבריו שבסעיף ז' שכתב שם על פת הבאה בכיסנין פת של תבלין כפירש"י והרי זהו אובליאו"ש ואיך כתב בסעיף ח' דהוא לחם גמור (אנן העוזר) ואינו כן דאובליאו"ש אין בו תבלין אלא כמ"ש ואין כאן סתירה ואף שבסעיף ז' הביא גם דברי הגאון ולדברינו זהו לחמניות לפירש"י כמ"ש אך רבינו הב"י לא יסבור כן ויסבור דלחמניות אינו קשה הרבה ואינו דומה לכיסנין של הגאון דשל הגאון אינו לאכילה אלא לקינוח סעודה (מנ"א סק"ט) ויש מי שכתב דאובליאו"ש נאפה מבלי גלגול רק שמערב עיסה עם מים לישת עבה (ט"ז סק"ט) ותימא גדול הוא דתא משמע להדיא דלחמניות הוא מאכל חשוב ושמו מוכיח לחמניות כלומר לחם דק שכן פ"י הערוך שהוא כעין פת הבאה בכיסנין וכן מבואר מהרי"ף ע"ש וא"כ איך נאמר שהוא בלי גלגול אלא אדרבא שמגלגלין אותו הרבה עד שנעשה דק:

ל ונילני"ש פירשו שזהו שקירין נאלסינק"י שמערבין קמח עם מים בקדרה כמו דייסא ושופכין אותן על עלי ירקות רחבים ואופין אותן בתנור עם העלים (ט"ז ומנ"א סק"ז) ובאמת אינו מוכן דא"כ אינו בגדר לחם כלל והרשב"א באמת דחה פ"י התוס' מטעם זה ומשמע דמסכים לרש"י ע"ש ולענ"ד נראה דבאופן שבארנו שעריכתו דקה מאד אפשר גם התוס' והרא"ש יודו לרש"י מיהו בין כך ובין כך אין ידוע לנו מהותי לחם כאלו ואין להאריך עוד בזה:

לא עוד כתב רבינו הב"י דאלו הלחמניות כשאוכלין אותן בתוך הסעודה שלא מחמת הסעודה (שאינו אוכל כשזיל שביעה אלא לתענוג) מעונים ברכה לפניהם ולא לאחריהם (דברהמ"ז פוסק) אבל אותם ריקים דקים שנותנים מרקחת עליהם הם מפילים לגבנו המרקחת וברכת המרקחת פוטרתן עכ"ל דאין מתכוונים לאכול הריקים כלל אלא שעושים הריקים כדי שלא ימנפו וידהן בהמרקחת (מנ"א סק"ג) ולכן אפילו אוכלים יחד מברך על המרקחת ופוסק הריקים כדן עיקר שפיטר את הטפל אבל כשאוכל הריקין לברן מברך במ"מ (ט"ז סק"א):

לב ולפ"ז גם בכל פת הבאה בכיסנין הדין כן שכשאוכלין בתוך הסעודה צריכין ברכה לפניהם אבל באמת לאו כלל היא דהא תנן בירך על הפת

פטר את הפרפרת ופירשו תר"י כגון נילו"ש ופירות וגם רש"י פ"י על פרפראות כגון כיסני ולחמניות ע"ש אמנם ביאור הדברים כן הוא דכשאוכלין למזון ולתבשיל שרוצה לשבוע מזה ברכת הפת פוטרתן אמנם אם כוונתו לקינוח ולתענוג בעלמא אין הפת פוטרתן ולזה הסכימו רוב גדולי האחרונים (סל"ה ומנ"א סק"ג וז"ר) ויש מי שחולק בזה (ט"ז סק"י) והלכה כרבים וגם הסברא נותנת כן:

לג ולפ"ז אצלינו כשאוכלין באמצע סעודה פוט"ר קיב"ן או קיכלא"ך עבים או כל מיני פלאדינ"ס הממולאים בפירות או בתבלין וודאי באים לשיעיה ולהמשיך תאוות המאכל וא"צ ברכה כלל אבל כשאוכל לעקא"ך או טאר"ט וצוקע"ר לעקא"ך ומאנדי"ל ברייטלא"ך וטייגלא"ך ופיריסקע"ס ורקיקין דקין מאד כמו הייז"ן בלאז"ן צריכין ברכה לפניהם דכל אלו אין דרך לאוכלן לשם שביעה אלא לתענוג בעלמא ולקינוח ואפילו מי שכונתו לשיעיה במלה דעתו אצל כל אדם וכן יש להורות (וקרעפלא"ך ונלינגט"ס וטייגלא"ך הם מהסעודה):

לד איתא בגמ' (ל"ז): האי חביצא אע"ג דלית ביה פירורין כזית מברך עליו המוציא והוא דאיכא ע"ייהו תוריתא דנהמי ומקודם זה תניא דכשבשל את הלחם בזמן שהפרוסות קיימות בתחלה מברך עליה המוציא ולסוף ג' ברכות ואם אין הפרוסות קיימות בתחלה מברך במ"מ ולבסוף ברכה מעין שלש ובירושלמי מפרש דפרוסות קיימות היינו שיש בהן כזית ואין קיימות היינו שאין בהן כזית עוד אמרינן שם דלחם אפילו פוררן עד שמחזירן לסולת מברך המוציא ע"ש וחילק רבינו יונה דברים אלו לג' פרטים והסכימו על ידו המור והש"ע בסעיף י' כמו שיתבאר:

לה והיינו אם בשלו הפרוסות ברותחין בכלי ראשון בין שנדבקו יחד ובין שלא נדבקו יחד אם יש בכל פרוסה כזית זה נקרא פרוסות קיימות וצריך לברך המוציא וברהמ"ז ואין חילוק אם יש עליהם תואר לחם אם לאו וזהו הברייתא והירושלמי ואם לא בשלו הפרוסות אלא דבקן יחד ע"י מרק או ע"י דבש או חלב או שאר משקין וזה נקרא חביצא היא פחותה במעלה והיינו דאף דאין בפרוסות כזית צריך לברך המוציא וברהמ"ז אם יש עליהם תואר לחם אבל אם אין בהם כזית וגם אין עליהם תואר לחם מברך מוונות וברכה מעין שלש ובבישול באין כזית אף דיש תואר לחם מברך במ"מ ומעין שלש וזהו מאמר הגמ' בחביצא וכ"ש כשיש בהם כזית דגם בבישול אין חילוק ואם אינו לא מבושל ולא שום דיבוק אלא מפורר דק דק כמו שכותשין המצה ומנפין אותן בנפה שקורין מצה מע"ל אע"פ שאין בו כזית ולא תואר לחם מברך עליו המוציא וברהמ"ז כשאוכלין יבשין: